

ВІДГУК
офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
професора Мірошніченко Валентини Іванівни
на дисертаційне дослідження Шліхти Ганни Олександрівни
«Теоретичні та методичні засади формування ціннісно-деонтологічних
компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної
підготовки», подане на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика
професійної освіти

*Актуальність теми дослідження та зв'язок із відповідними програмами,
планами, темами*

Формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки – педагогічно організований процес створення оптимальних умов для формування студента як особистості, мета якого полягає у визначені результату всебічного розвитку та формування майбутнього фахівця.

Ганна Олександрівна в дисертаційній роботі цілком слушно відзначає, що в умовах сучасного суспільства, яке убачає в гуртуванні спільноти фахівців з комп'ютерних наук й інформаційних технологій запоруку колективної стійкості євроспільноти, проблема формування їх ціннісно-деонтологічних компетентностей значно актуалізується. Сучасні візії та підходи до організації професійної підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі пов'язані з розглядом процесу цифровізації та становлення нових типів відносин в умовах цифрової економіки крізь призму не тільки технологічних переваг і нових соціально-економічних можливостей, а й культурних і суспільних викликів морально-етичного та ціннісного виміру.

За безумовної важливості досліджень сучасних учених така проблема, як формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки залишається недостатньо розробленою щодо потреб нової педагогічної реальності.

Свідченням фундаментальності й актуальності роботи є її зв'язок з планом комплексної науково-дослідницької теми «Теоретико-методологічні засади становлення та розвитку аксіопедагогіки на сучасному етапі гуманізації системи освіти України» кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету.

У роботі логічно обґрунтовано та визначено мету, об'єкт, предмет дослідження. Дисертанткою досить вдало обрано методи дослідження, що дало змогу вивчити, розкрити, узагальнити питання формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі. Актуальність дослідження підсилюється низкою суперечностей, які виявила дисертантка в процесі опрацювання літературних джерел, зокрема на суспільному, соціально-педагогічному, теоретико-методологічному, технологічному рівнях.

Тому тема докторської дисертації Ганни Шліхти, представленої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти на тему «Теоретичні та методичні засади формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки» є актуальною.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків,
сформульованих у дисертації***

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечено:

– професійним вирішенням авторкою низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю логіки дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

– використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (список використаних джерел дорівнює 498 найменувань, з них 203 – іноземними мовами);

– відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти;

– достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Дослідниця переконливо обґрунтовує самостійні авторські рішення і підтверджує їх ефективність експериментальним шляхом.

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та з авторефератом дозволяє визнати, що мету та завдання дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані Ганною Шліхтою особисто і характеризуються певною науковою новизною. Зокрема, авторкою *уперше розроблено* теоретичні та методичні засади формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки;

визначено сутність й обґрунтовано структуру феномену ціннісно-деонтологічних компетентностей сучасного ІТ-фахівця на підставі авторського визначення понять «аксіологічне знання», «деонтологічне знання», концептуалізації навичок і вмінь, цінностей та особистих якостей як елементів ціннісно-деонтологічних компетентностей ІТ-фахівця;

обґрунтовано авторські формули аксіологічної компетентності (розуміння змісту аксіологічного знання, усвідомлення його значення для професійної діяльності ІТ-фахівця, опанування навичок і вмінь застосовувати аксіологічні знання, досягнення ціннісного виміру ІТ-сфери та змісту професійно значущих цінностей) і *деонтологічної компетентності* (розуміння змісту деонтологічного знання в соціально-історичній ретроспективі, опанування поняттєво-категорійного апарату деонтології, усвідомлення значення деонтології для професійної діяльності ІТ-фахівця, а також деонтологічного виміру ІТ-сфери);

методично оформлено й упроваджено у послідовний і системний освітній процес професійної підготовки авторську модель, організаційно-педагогічні умови та технології інноваційного виміру, застосування яких забезпечує сформованість ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі;

визначено критерії оцінювання рівня сформованості ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі (критерій когнітивно-інтелектуальної компоненти: розуміння сутності та специфіки аксіологічних і деонтологічних знань; критерій операційно-діяльній компоненті: практична реалізація ціннісно-деонтологічних компетентностей через здатність застосовувати відповідні навички й уміння; критерій ціннісно-мотиваційного компоненти: засвоєння професійно значущих цінностей як мотивуючих факторів професійної діяльності; критерій організаційно-поведінкової компоненти: практичне виконання сукупності дій, спрямованих на формування власної ціннісної-сміслової сфери й ціннісно-орієнтованої діяльності);

уведено до наукового обігу поняття «актуалізатор ціннісно-деонтологічних компетентностей» (фахівець ІТ-галузі як цілісна гармонійна особистість, що має високий рівень самооцінки й особистісної унікальності, здатна до вияву прихильності, дружби, емпатії до інших людей, а також пошуку творчого виходу з конкретної ситуації, яка склалася);

– уточнено:

зміст поняття «цифровізація» (процес формування цифрового суспільства, що інтенсивно та продуктивно залучає ІТ-технології для власних потреб (самореалізація, робота, відпочинок, навчання, дозвілля), а також реалізації спільних соціально-економічних цілей), що в освітньому контексті актуалізує нові компетентності, які змістовно корелюють із концептом навички ХХІ століття;

дефініцію понять «належне» (ціннісний орієнтир, що окреслює обриси майбутнього та способи його практичного досягнення шляхом дотримання норм і правил, а також через виконання прийнятих особою обов'язків), «обов'язок»

(позитивна ціннісна орієнтація, що передбачає самостійне, усвідомлене вольове зусилля, яке вимагає сформованості аксіологічної й деонтологічної компетентностей), «імператив» (сукупність морально-етичних і ціннісних настанов гуманістичного плану, що набувають формалізації у норми та правила (внутрішні й зовнішні), які виконують функцію регулятора предметно-практичної діяльності в різних варіантах професійного комунікативного простору), що становлять основу деонтологічного підходу;

розуміння змісту аксіологічного підходу (в освітньому контексті як засобу забезпечення трансферу суспільно схвалених цінностей у ціннісно-смыслову сферу особистості, що закладає підвалини розбудови нею власних життєвих стратегій і зорієнтовує на пошук педагогічних засобів формування ціннісно-смыислової сфери й аксіологічної культури високого рівня) і *деонтологічного підходу* (спосіб осмислення практичного забезпечення моральності активності людини в різноманітних комунікативних просторах за допомогою деонтологічних категорій, що характеризують реалізацію особою змісту внутрішніх (морально-етичних і ціннісних) переконань у практичній діяльності та здійсненні життєвих стратегій);

– *удосконалено:*

теоретичне обґрунтування поняттєвого розмежування феноменів компетентності (виступає засобом практичної активації кількох типів знань у певній ситуації та життєвому (зокрема професійному) контексті) та знання (постає фундаментальним елементом компетентності, що слугує й засобом опанування навколишнього світу, й способом ретрансляції набутого досвіду та його опредмечування, зокрема у формі наукових теорій, мистецьких концепцій, технічних проєктів);

діагностичний інструментарій, науково-методичний супровід і технологічне забезпечення педагогічних умов і моделі формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі;

– *набули подальшого розвитку:*

компетентнісна парадигма сучасної вищої освіти, відповідно до якої професійні компетентності відображають у концентрованому вигляді професійні вимоги до сучасного ІТ-фахівця з обов'язковим фокусом на ціннісно-деонтологічному складникові системи професійних вимог, що походить зі змісту нормативно-правових актів (національних і міжнародних) у галузі освіти;

ідея особистісного розвитку як фундаментальної мети освіти, яку в дисертації конкретизовано у практичне завдання формування професійних, світоглядних і громадянських якостей, що визначає потребу використання потенціалу особистісних складників освітнього процесу та заохочення персонального стилю й індивідуальних способів опанування компетентностей, які створюють фундамент майбутньої фахової готовності.

Значення одержаних результатів для науки і практики полягає в установленні й обґрунтуванні: 1) теоретичного положення, за яким у майбутнього фахівця ІТ-галузі – з огляду на специфіку об'єкта й предмета професійної діяльності – культура, ділові якості зливаються у структурі гармонійної ціннісно-деонтологічної компетентності як особистісного новоутворення, що увиразнює значущість для фахівця ІТ-галузі особистісних психологічних, інтелектуальних, морально-ціннісних характеристик, які належать до структури ціннісно-деонтологічних компетентностей; 2) системи освітніх концепцій, засадничих для моделювання освітнього процесу формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі, як-от: а) універсальних (особистісно орієнтованого навчання, освітнього розвивального середовища, практико-орієнтованого навчання); б) спеціальних (концепції зони найближчого розвитку, комплексної професійної підготовки, спрямованості освітнього процесу у професійне майбутнє); 3) методики формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки шляхом реалізації системи педагогічних умов і відповідних їм педагогічних технологій інноваційного виміру (зокрема технології педагогіки наративів, технології гуманістичних спільнот із формування знань, технології взаємодії з етикою даних, технології дизайн-мислення, технології навчання дією, технології

продуктивних невдач, технології навігації в суспільствах пост-правди, технології педагогіки дискомфорту, технології педагогіки автономії, технології порогових понять, технології педагогіки соціальної справедливості).

Теоретичні й емпіричні результати дисертації знайшли практичне застосування в авторських курсах: 1) «Теорія формування цінностей фахівця» (покликання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі: <http://do.rshu.edu.ua/course/>), спрямований на набуття здобувачами уявлення про ціннісні теорії щодо вивчення мотивації до освіти й науки як загальнолюдських цінностей, особистості як психофізіологічного феномену та найвищої цінності суспільства; 2) «Дизайн мислення» (покликання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі <http://do.iktmvi.rv.ua/course/view.php?id=160>), присвячений практичним методам управління власною креативністю, формування компетентностей щодо розуміння теоретичних основ дизайн мислення та розроблення інноваційного продукту. Корисними матеріали дисертації стануть для опанування навчальних дисциплін, які типово входять до навчальних планів підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі знань 12 «Інформаційні технології» і 015.39 «Професійна освіта (Цифрові технології)»: «Вступ до спеціальності», «Основи педагогічних досліджень», «Теорія та методика професійного навчання», «Філософія», «Цивілізаційні процеси в українському суспільстві», «Ціннісні компетентності фахівця».

У дисертації доведено зв'язок між формуванням навичок ХХІ століття й розвитком ціннісно-сміслової сфери ІТ-фахівців, що слугує практичним підтвердженням значущості дослідження. На основі аналізу міжнародних ІТ-асоціацій і товариств – Асоціація обчислювальної техніки (АСМ), Комітет з акредитації Європейської мережі забезпечення якості комп'ютерної освіти (ECSaKS), Міжнародна група науковців (MSIS 2016), Інститут інженерів електротехніки та електроніки (IEEE) – запропоновано практичні рекомендації щодо впровадження у практику професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців

ціннісно-деонтологічного складника задля досягнення вищого рівня їхньої готовності до професійної діяльності.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Результати дослідження (матеріали наукових статей і тез конференцій) можуть бути використані в освітній діяльності закладів вищої освіти для професійної підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі, зокрема накопичені матеріали лягли в основу навчального посібника «Технології формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі в процесі професійної підготовки: навчальний посібник для гарантів та викладачів освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальностей 122 «Комп'ютерні науки», 123 «Інженерія програмного забезпечення», 015.39 Професійна освіта (Цифрові технології)».

Повнота викладу основних результатів дисертації

Основні наукові положення і висновки дисертації відображено у 44 наукових публікаціях (із них 32 – одноосібні): 24 публікації відображають основні результати дослідження (з них 3 статті у виданнях, що є індексованими у наукометричних базах Web Of Science і Scopus, 21 стаття у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України), 20 публікацій додатково висвітлюють результати дисертації (серед них: 1 навчальний посібник, 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 17 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій публікацій апробаційного характеру).

Характеристики структури і змісту дисертації

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів (шістнадцяти параграфів), висновків до них, висновків, списку використаних джерел (498 найменувань, з них 203 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 544 сторінки, із них основного тексту 395 сторінок (17,6 друкованих аркушів). Робота містить 102 таблиці і 62 рисунки (в основному тексті й додатках).

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження та його доцільність; оцінено загальний стан аналізованої наукової проблеми; представлено зв'язок роботи з науковими планами та програмами; вказано мету, завдання, об'єкт, предмет,

сформульовано концептуальну ідею й окреслено методи наукового пошуку. Розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення здобутих результатів; подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження; окреслено структуру роботи.

У першому розділі «Теоретичні та методологічні засади дослідження проблеми забезпечення ціннісно-деонтологічного складника професійної підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі» проаналізовано професійну підготовку майбутніх фахівців ІТ-галузі в контексті сучасних і перспективних науково-технічних і суспільно-економічних тенденцій, окреслено аксіологічний та деонтологічний дискурси професійної підготовки в сучасних закладах вищої освіти, вивчено ступінь розробленості проблеми дослідження й перспективи її розв'язання.

В результаті аналізу науково-педагогічних праць із досліджуваної проблеми авторка слушно пояснює логіку спеціальної уваги до поняття «цінності» та змісту аксіологічного підходу, зокрема у сучасному педагогічному дискурсі інфільтрацією ідей аксіології в різні наукові галузі.

У другому розділі «Обґрунтування змісту ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі» розглянуто ціннісно-деонтологічний складник системи компетентностей майбутнього ІТ-фахівця, розкрито їхню сутність і структуру, а також проведено дизайн ціннісно-деонтологічних компетентностей сучасного ІТ-фахівця.

Заслуговує на схвалення визнання феномену компетентності як фундаментального і евристично значущого для сучасної педагогічної науки й освітянської практики, а також компетентнісного підходу як методологічного орієнтира модернізації сучасної освіти. Не можна не погодитись з позицією дисертантки, що задання певного предметного та функціонального навантаження цінностей як елементів аксіологічної й деонтологічної компетентностей сприяє забезпеченню формування позитивних індивідуальних ціннісних орієнтирів фахової діяльності ІТ-фахівця.

У третьому розділі «Освітні концепції та педагогічні технології формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі» сформульовано концептуальні й теоретико-методологічні основи освітнього процесу сучасної професійної підготовки, узагальнено зарубіжний досвід формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки, визначено педагогічні технології та інноваційне забезпечення формування таких компетентностей.

Імпонує виокремлення дисертанткою парадигми сучасної освіти – гуманітарної, класичної (знаннєвої) освіти, людиноорієнтованої, прагматичної й інтеграційної, а також аналіз таких універсальних освітніх концепцій, як: концепція особистісно орієнтованого навчання, концепція освітнього розвивального середовища та концепція практико-орієнтованого навчання; акцентування уваги на їх засадничому значенні для моделювання процесу формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі.

У четвертому розділі «Моделювання процесу формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі» обґрунтовано та схарактеризовано організаційно-педагогічні умови моделювання формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі, систематизовано засоби діагностування сформованості відповідних компетентностей, побудовано структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі в контексті виконання завдання формування ціннісно-деонтологічних компетентностей.

Авторкою вдало обґрунтовано, що поняття «організаційно-педагогічні умови» і «педагогічні умови» є синонімічними й мають значення явища педагогічної практики, що побутує як функціональна складноутворена система навчально-методичних і педагогічних заходів, які забезпечують змістовні та процесуальні параметри освітнього процесу для досягнення певних результатів навчання, зокрема формування професійно важливих (загальних і спеціальних (фахових) компетентностей (окремих їхніх елементів: а) інтелектуально-когнітивних, б) афективних, в) особистих якостей).

Заслугує на схвалення чітка орієнтація моделі на конкретну мету: формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі. Продуктивною є використана авторкою методика дослідження, яка при визначенні основних концептуальних підходів до процесу формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі базується на констатації проблем сучасного її стану. В даному випадку дослідження здійснювалось в такій послідовності: аналіз практики – теоретичне обґрунтування існуючих суперечностей – окреслення напрямків вирішення проблеми.

У п'ятому розділі «Організація та проведення дослідно-експериментальної перевірки ефективності моделі формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі» описано зміст, структуру, діагностувальний інструментарій та експериментальну перевірку ефективності розробленої системи формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі. Дослідно-експериментальну роботу проводили у два етапи: констатувальний і формувальний, розподілені на дві стадії.

Досить ретельно здобувачка спланувала і реалізувала експериментальну частину дослідження. До експериментальної роботи було залучено достатню кількість респондентів. Узагальнені дані сформованості ціннісно-деонтологічних компетентностей здобувачів контрольних та експериментальних груп свідчать про те, що практична реалізація організаційно-педагогічних умов у межах авторської структурно-функціональної моделі є методологічною основою для практичної активації аксіологічних і деонтологічних знань, пов'язаних із ними навичок і вмінь, а також професійних цінностей та особистих якостей, що сукупно складають зміст ціннісно-деонтологічних компетентностей.

Структура дисертації логічно побудована і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань.

Ідентичність змісту реферату і основних положень дисертації

Реферат дисертації належним чином відображає основні результати та висновки проведеного дослідження. Співставлення тексту реферату з текстом дисертації доводить ідентичність основних положень дисертації і матеріалу, що

викладений у рефераті. Реферат не містить інформації, яка відсутня в дисертації. Висновки, положення й рекомендації, наведені у рефераті, належно розкриті й обґрунтовані у рукописі дисертації.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності

Дисертація Шліхти Ганни Олександрівни на тему «Теоретичні та методичні засади формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки» відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, зокрема таким пунктам паспорта спеціальності: 1) теоретико-методологічні основи професійної освіти; 2) інноваційні процеси у професійній освіті; 3) педагогічні засади професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи здобутки й позитиви рецензованої дисертації, необхідно звернути увагу на певні дискусійні положення пропонованої роботи, які потребують уточнень та пояснень дисертантки.

1. У параграфі 2.3 авторка обґрунтовує визначення понять «аксіологічне знання» й «деонтологічне знання» і зважаючи на відповідні дефініції справедливо вказує на необхідність залучення когнітивних механізмів у процесі формування ціннісно-деонтологічних компетентностей сучасного ІТ-фахівця. Втім надалі дослідниця акцентованої уваги когнітивним механізмам не надає, тому є питання, щодо того змісту, який дисертантка вкладає у поняття «когнітивні механізми».

2. Описуючи новизну результатів свого дослідження, пані Шліхта вказує, що нею обґрунтовано авторські формули аксіологічної компетентності і деонтологічної компетентності (с. 32). При цьому, у таблиці 2.6 «Результати дизайну ціннісно-деонтологічних компетентностей сучасного ІТ-фахівця» відповідні формули представлені, але радше як визначення. Отже є певні застереження щодо залучення у даному випадку поняття «формула».

3. Задля вивчення досвіду формування загальних компетентностей дисертантка звертається до освітньої практики Массачусетського технологічного інституту, Стенфордського та Єльського університетів США, наголошуючи на

їхньому статусі, як провідних закладів із професійної підготовки майбутніх фахівців ІТ-галузі. Зауважимо, що у цій сфері особливі позиції і в університетів Південно-Східної Азії. Отож, увага до цих закладів й особливості організації там освітнього процесу була б для представленої роботи дуже доречною.

4. У представленій роботі у параграфі 5.1 дисертантка подає опис специфіки, мети і завдань педагогічного експерименту перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі. Вважаємо, що відповідна інформація мала б бути висвітлена вже на етапі опису структурно-функціональної моделі формування вказаних компетентностей. Тим більше, що сама дослідниця обгрунтовано наголошує на зв'язку організаційно-педагогічних умов відповідного процесу і змісту педагогічного експерименту.

5. Дисертантка у тексті роботи паралельно застосовує поняття «організаційно-педагогічні умови» і «педагогічні умови». Між тим, у спеціальній літературі точаться дискусії щодо змістовного наповнення цих понять й можливості їхнього ототожнення. Відтак додаткових роз'яснень потребує позиція пані Шліхти у цьому питанні.

6. В роботі авторкою запропоновано рівні сформованості ціннісно-деонтологічних компетентностей розподілити на високий, середній і низький. При цьому ці рівні описані на сторінках 264-265, а потім означені рівні сформованості ціннісно-деонтологічних компетентностей спроектовані на обгрунтовані компоненти сформованості (і їхні показники) відповідних компетентностей (додаток Д таблиці 4.6, 4.7, 4.8, 4.9.). Потребує уточнення питання: означені рівні узгоджені, чи доповнюють одне одного?

Висловлені зауваження й побажання загалом не знижують цінність представленого дослідження, його науково-теоретичного й практичного значення.

Загальний висновок

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних авторкою наукових результатів, їх обгрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаю, що дисертаційна робота

«Теоретичні та методичні засади формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо формування ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців ІТ-галузі у процесі професійної підготовки.

Дисертація відповідає вимогам пп. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197) та іншим вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертаційних досліджень, а її авторка, Шліхта Ганна Олександрівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Валентина МІРОШНІЧЕНКО

